

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă cea de 2 ori: Mercurie și Dumineacă, Foișor, cându concesionă ajutoriale. — Preduți: pe 1 ian 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ fl. v. a. Tiere externe 12 fl. v. a. pe o sau său 2 fl. galben mon. sunătorică.

Anul XXXIV.

Se prenumera la postele c. r., și pe la DD. corespondenți. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrului a 30 cr. de facere publicare.

Mr. 98.

Brasovu 30 18 Decembrie

1871.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Eterna memoria celor, cari -si iubescu naționala romana mai pre susu de tôte, cu fapte mari-nimosa, ce le pastră memoria si dupa mormentu, că a decursoa fericitului

Jova Popoviciu!

In 18 Dec. elusianii petrecu la mormentu peferitoare in Domnulu repausatulu in 16 **Petru Pulu**, c. r. supra-locotenentul la regim, de liniile al regelui Wilhelm III. de Niederrande Nr. 63. Inmormentarea s'a templa cu tota soleneitate dupa rit. gr. cat. prin preutii locali si capelaunu gr. c. castrense, petrecut de intelligenta romana si de teneamente studiosa dela gimnaziul rom. cat. locale. Fericitulu a morit de ofita, capataca inc in an. 1859 in Italiia; au fostu unu individu moralu-religiosu si zelosu nationalistu, de alta parte pastitoriu. Tôte aceste le a dovedit cu pietate esemplară si prim fapta. Ca crestino bunu s'a impartasit cu ss. sacamente, ca zelosu nationalistu din pucina substantia a lasatu o sumulistica si natuimale, pre care multa a amat, si adica pentru fondul academic romano 300 fl., la asociatiunea trans. rom. 150 fl., la studentii din gima. dela Naseudu totu asemenea. Fia'l tieren'a usiora si memori' neuitata! —

— Iosifu Macedoniu Popp, fostu protoc. la aula regia transilv., repausant ad testatu 18.000 fl. 8000 fl. se se ajute copii neputiniosi de lucru, 1500 fl. pentru didires beser, din Miletu, 1500 fl. pe beser, din Bodaculu romanu si 132.000 fl. pentru frate si sora. —

Macedoniu Popp fiu al f. maioru c. r. din reg. II romanu confiunariu, fiu domnu de tatalu seu inca a esternisatu numele familiei cu faptu sa. Fia'l tieren'a usiora! —

Brasovu 29 Dec. 1871.

In Viena s'a deschisu senatul imperial in 27 Dec, cu unu ceremoniale forte serbatorescu. Imperatul si imperatrisa intrandu in sală fura primiti cu aclamazioni scomotose. Covintul de tronu fu intreruptu de aplause dese. Pasagiul: „Poprile austriace suntu cadre de dreptu de statu; ele doresc ordine si pace“ a fostu primitu cu cele mai jubilate aplause.

Min. Carolu Auersberg are 91 deputati ministeriali si 109 positionali, prin urmare, deca opozițieva va intra in senat, atunci ministericul său se va redica de asupra partitelor si va abdice de orice țestiu min. său - si va da dimisioane; noi credem ca pe cea d'antaia, ca-ce declarantii morav-boeniér se afila vre 40 si cu greu voru intra in senat, pana candu nu se va modifica constitutiea totu de catre acela, cari o facura in prejudiciu federalistilor. Federalismulu, care si in Marea Britania - si iea terenu pu de ce merge mai mare, asta si in istoria si vointia poporelor, dăr si in conventele de susu din mesajii sprijinu. — Dependu multu ordinea si pacea poporelor dela recunoscerea drepturilor perfectu egale, si dela garantiele secure de viția natională politica, fara cari

pacea si ordinea numai temporariu prin fortia se poté carpi de pe o si pe alta; inse cu suprematia dualistica nu va reinvinsa nici odată. —

In Romani'a domină o crise rapida de celu mai puternic gastricismu. Dupa ce din tota tîră protestele in contra conventionii Bleischröder au inundat măsă verde, fara a se citi; dupa ce in siedinti a secretă a camerei se descoperi si cîntu una epistola secreta a vizirului catre Domnulu Romaniei, si poporul destul de inteligentă spre a nu mai crede așteptările de a îl speria cu invaziuni si cu comisiuni, conferintie europene, deca nu va adera la conventione pretensiile bismarkiani, ne incetează a-si manifesta rezistentele sale prin proteste in diurnale, reclamando; apoi in camera siedintă din 13 si 14 Dec. v. la desbatere conventionis, sub numire de regulamentare decisivu din 5/17 Iuliu a. c., propusa, atâtă spiritul si mai multu si proiectul minoritatelor sprijinitu de 48 deputati se crede, ca se va primi spre linistirea si mantuirea Romaniei de cursele bismarkiane. Eca cuprinse scrierile vizirale si judecati importanța potentia a lui Bismark:

„D. de Bismark nu me mai lasă in pace, espuindu-mi drepturile suzerane ale Turciei si cerendu-mi se intervinu in Romani'a in favoare de detinatorilor de obligaționi; eu nu vom de locu se intineri, sciindu bine, ca n'amu acesta dreptu; mai sciu, ca cerendu-mi se intervinu are de gand se dă si altoră acăsta pofta si se deschidu astfel o țestiu, din care Turci'a pote se perda mai multu decatul ori care, prin urmare me marginescu a-ti comunicu ce -mi cere d. de Bismark, si se te rogu se me scapi odata de acăsta beles.“

Eca ce dice marele viziru dupa multa staruină prusiana, inse de Stratu, agintele disu al Romaniei la Constantinopole, care in desparte de cauza a fostu pusu se vorbescă, adaugă:

„Se o viteză indată concesionește Bleischröder, ca-ci altfel se face conferintă europeană.“ — R.

Romanii de studiu si pusește sociale mai înalta, inse totodată si nationalisti mari, acoperindu sub vestimentele cele mai mohotrite, din cans'a conjuratorilor elemente asupra romanilor dacianici, cele mai devote anime, si resolute a resuscita interesele fratiatei latine, calatorescu prin provinciile latine, desfăscându camerele animei daco-romane, ca se cetește fratii loru de una si aceiasi origine pe totle fibrole si insascul amori si simpathie catra densii. — Toema primimă diurnalulu oficiale „Il Vessillo delle Marche“ din provinciile romana Macrata, intre Anconă si Roma, cu una epistola simpatica a d. Nic. de Rosetti cu datu Neapole 14 Nov. 1871, in care insinuau simpathie si suferințele romanilor dacianici, cari dorindu dorintu unu congressu al limbii latine, si acum la una sa este in Romania se spera, ca va fi reprezentata tota rasă latina, a carei confederatione ar fi salutară pentru civilizatiunea si pacea Europei si a poporului inabitorie de libertate. —

In Franchia Thiers miscă totă, ca ministeriul să adunare se se reintreneze in Parisu, capitală lumii, care da Franciei prestigiu cautau. Italiul' a armăză militile, si gen. francean Faidherbe mersse in Italiia spre a impiedeca vre nouă aliantă cu Germania, care simțiindu simptome despre o aliantă rus-francesă, vrea a reintroducea si voiala cu Italiia. —

Italiul' a armăză militile, si gen. francean Faidherbe mersse in Italiia spre a impiedeca vre nouă aliantă cu Germania, care simțiindu simptome despre o aliantă rus-francesă, vrea a reintroducea si voiala cu Italiia. —

Denumiri la judecatorie.

Scimus, ca si deputati romani dela dieța din Petșu au facutu pasi la ministrul justiției r. ung., că celu pacină la judecatorie se nu se ignoreze romani apti; inse ministrul Bitto se luă dupa informațiile mai vertosu ale br. Apor; atat si de ajunsu, ca se scimus inainte, ca dintre 800 decrete de denumiri prenamele si alte măi mai mici ministeriale pre pucine s'a conferit romanilor in proportioni numeroase a natuinei si a barbatilor ei mai apti in compariție cu alții, cari pentruca suntu maghiari li se preferira.

In Brasovu asesori suntu: DD. Ioach. Pănczeli, Frideric Neugeborn, Iuliu Brennerberg, Stefanu Russu rom., Mich. Arzt si Iosifu Popp jude singulariu in Brasovu. Subjidi: Dr. Frider. Schnell, Daniele Eitel, Ios. Vizy; secretari Iosifu Filtsch, Franc. Jónas; procurator de statu r. ung. Adolf Kenyeres procuror de statu, Adolf Bock subprocuror. Samuel Binder directorul cancelariei; Traugott Boyer oficiale; cancelisti: Frid. Schiel, Paulu Jako, Alfred Schnell, Enr. Eitel si Georg-Russu. Carl Hermann maistru de carcere; Peter Gross adjuncțu protoc. fundaru, Alois Contersweller cancelistu la prot. f.

La judec. sing. din Brasovu cancelisti: Oskar Alešius, Martina Goldschmidt, Adolf Adam.

La judec. sing. din Satulungu: Thomas Langer jude singulariu, Carl Török subjidi, Ludov. Boiko cancelistu. — In totu distr. Brasovului 1 asesoru, 1 judec. sing. si 1 cancelistu, adica 3 : 30. ?!

In Fagarasul: Ases. dd. Carl Bistrai, Iosifu Barabás, Gregorius Maieru, Ioianu Stoica, Alex. Fülep jude sing in Sfârca, Nic. Pencin jude sing in Zernesci. Subjidi: Georg-Negrea, Kolomán Herszényi, Georgiu Fagarasianu. Seer. Dr. Alex. Uzoni, Ioane Ivanoviciu dir. cancel. Gabr. Jakab ofic. Cancelisti: Los. Schuller, Nic. Nagy, Ioane Cintă; conductac. cartii fund. Petru Para, cancel. Berlia Davidu, G. Balog carcerean. Cancel. jud. sing. in Sfârca: Conrad Riedel, Demeter Plotz, Iuliu Konczey si in Zernesci Georgiu Macavei. Chiaru in districtul Fagarasului propriu. 10 romani intre 22 denumiti!!! Eca, ca partitul deákianu vre a ne dea scrisa si Fagarasul! atata ne e de binevoitoria!!!

In Sibiu: Fridr. Schuster, Béla Tamásy, Karl de Hannenheim, Wilh. Müller, Fridr. Zweier, Peter Rosca si Iosifu Sütutiu. Jude sing. in Sibiu Fridr. Wolf, in Sebesiu Carl Leonhard, in Mercurea Gustav Wendel, in Nocrieu Wilhelm Drotleff. Frumosă respectare! Subjidi: Ludovicu Fuchs, Petru Papistu, Ioane Badila. La Sebesiu Ioane Paraschivu, la Mercurea Ioane Macelariu, in Seliste Ioane R. Maximu; secret. Ios. Csiki si Lud. Sonnenstein. Nic. Alemanu directoru canec. Mich. Dezso, Hermann Sigorus ofic. de canc. Cancelisti: Samuel Gross, Gustav A. Bieleritz, Carl Dörner, Lud. Klein, Demetrie Munteanu si Petru Pinciu. Alb. Teutsch, Ernst Schneider, Vasile Ardeleanu, Fridr. Kotz in Sebesiu, Nicolae Tronca in Seliste, Ioane Tecontia in Nocrieu, Mih. Schuster carcerean, Bas. Greavu in Mercurea. Ergo 10 romani la 34 denumiti!!! De aici incolo si mai ren.

La Mediasiu: Asesore curții jud. e singuru Ioane Pinciu; dir. canc. f. vice-prefect Stefana

Ladai: Ioane Gerasimu subjude, Dionisiu Romanu cancelistu si la Balaciu jude cercnale Al. Surdu, adica 5 romani facia cu 24 sasi si maghiari.

In Sighisióră cu Cincu si Rupea sau singura subjude Paulu Banutiu: 1 rom. intre 22!!!

Apoi la curtea judecătorescă a **Bistrittel** nici un roman, deoarece Patricia Barbu ofic. de cancel si Ladislau Pap de Zaproc nu sunt romasii!

In seculu egalitat pronunțată cu atată emfază partită de deákiană să aternistă înaintea românilor și cu acesta decumuri. Grabbi activiștilor de i sarați ptișările si manele, cari vă aduau cu atată favore! — — —

In comitatea Clusia: Asea, Iuliu Szentiványi, Ios. Pintea, Leontinu Popu, Albert Dorgo si L. Nestor.

In Mociu Alecs. Darabantu subjude si Ioane Siulatu ofic. de cancel. Cancelistii I. Feneasul, Tamescu Grigoriu. Jude la Abrudu Bosioiu Lad. Desu Frink Andrei, Cice Ioane; la Deva' Balomiru Ioane; la Belgradu Muresianu, dör' nu Isachim; La Aljud Moldovenescu Nicolae, Ios. Lazlo, Pap Ioane si la Torda' Dionisiu Siulatu. Afara de Clusia pucini, de batorie de jocu! Vedemu inca odata, cum intilegă maghiarii fratelește. Fia de inventariu fraternitășilor si activiștilor sa!

— Adîeti se ne formam si disciplinam în una partită națională română mai tare decât stancă Ciblesului, care organizată se lucea pentru binele românilor, mai astăzi peință necesitățile cele mai neșapte comune, cum si **academala de drepturi**, din care se potă esfi si din normaliză bunii juristi practici astăzi, cati jadi sătesci si notarii ne trebuie, nu pentru alia, decat! pentru că se nu perdeau din mani si comunele si notariatele, ca atunci ne vomu musca buzele, ca nu amu inceputa ca, „academala de drepturi” privatul, mai astăzi pentru juridică practica, cata face de lipsă, ca se sustinemu — concurrentă la — autonomia comunală, ca in doi trei ani ne vomu trezi cu notarii si jidi comunitati toti maghiari, apoi? Mintea românilui din urma! Care va mai fi judecătescu, deca nu va sci explica lega comunale si si ceci municipale? Apoi introducerile legii comunale incă si la usi si tu române nu te îngrișești; macar in scole de adulți a te familiariza cu aceste legi, ca se nu remană matură veneticilor! — — —

Preste intrebare, cumco in reunii are de a intra membrul respectiv de buna voia cu aplicare la obiectul prezentu amu trecutu, pentru cum a intrat cînza in institutiu militariu de graniță, si cum să dechiarat granitarii pentru stranieri fondul de montura in fundu scolasticu, si ore toti singuracii au votu acestă, e unu lucru superat, si inaltul regimă a concrenduit reprezentantii generale, de a decide preste modalitatea, cum se o spice acela fondu la scopul destinat, care este educatiunea poporului in fostele locuri granitare, care modalitate se si cuprinde in statutule sanctionate de Majestate si in normativul inventariului aprobat de reprezentantii generali din Septembrie a. c.

Mai departe dien acei corespondenti, cumca domnii dela comitetul administrativ suntu toti omeni moritori, si nici unul nu iu închiriat contracu mōrties, fia macaru pe 20-30 ani, — cumca in 80-100 de ani, unde voru mai fi fostii granitari? unde va mai fi chiaru si umbra' unui comitetu administrativ, care se inspectioneaza aceste scoli? Ve intrebam si noi pe drăstra; ore domnii dela senatul confesionalu nu sunt toți omeni moritori, si fiindca mai in tōtu comunele granitare toti acel oménii formăza si sensatul besericescu, cari ei forță scolară profana, voru si aciesta nemoriori ca membru senatului confesionalu scolasticu! de sigur in ambele casuri toti suntu moritori, e' comitetul administrativ că corporatiune morioru nu 80-100 de ani, ci 1000-2000 de ani, ba decau val Dumnedescu in veci, seu tota statu catu si consistoriele diecesane, potr. trai de si membru singuracii din ambele corporatiuni suntu moritori, si morioru unii se inlocuiesc cu altii; e' granitarii de acum si deca suntu moritori loculu loru lu vor supliri urmatorii legitimi despre ce e prevedutu in statute.

In urma acei corespondenti afirma, ca si densiti totu scoli nationali voiesce ca si comitetul administrativ, nesci tocca peintre acela dorsul engradi sub scutul besericescu, unde ori cum le affa mai sigurate, decatu a la lesa sub scutul unoru omeni moritori, cari nu ne potu da nici ogarantia, insa adaugu se fi bina intilesti, ca nu sub scutul preșteamtă. — Asia déra sub scutul mirenilor, insa ca la confesionalisti, ca-ci alt-cum nici mireni nu potu da garantia.

Socotesc domnii corespondenti, cumca nici o asociere, nici o corporatiune națională ca atare nu mai potu lucra nemici, socotesc atatu de morbă națională, ca atare, catu numai se iu servescă taină maslu, si se o deplangem, déra se se potă

vetiatoriu pe ultima. Alt-cum inventariul scoli centrală din Hatieg, de candu s'a produtu fondul comitetului centralu spre administrare dela Iuliu a. c. primește lăf' sa regulat si anticipative, si mai grareatate decatu mai inainte.

Se moare corespondentul de procedură comitetului administrativ cu atata mai veros, ca astăzi întrăg' opiniune publică română este pre langa susținerea scolelor confesionali. — Acăsta o scim si noi pres blue, insa scim si cau'ză, pentru ce, si unde? Déca d. e. asociunea transilvania ar posede unu fondu statu de mare, catu se potă subvenționa mai multe scoli ar' fi ore opiniunea publică română pentru acea, ca acela se fiu confesionali și ore academia română de drepturi proiectata de aceiasi asociație luava caracterul confesionalu si ce felu' si figura va remană cu botedului; academia română, si totasi naționala se va mantuui.

Tocmai cînza in Nr. 93 al Gaz., ca fericitul mecenat Jova Popovici din Lugosu a testata naționali 100.000 fl. v. a. fara osebire confesională, nu cumva se voru perdetu institutie sustinente din acela fondu fara caracter confesionalu? Si gimnasiul din Caransebesu acum inceputa ore manușora fara botedia confesională? De sigur se voru manuști, si cultură națională va infior in acela, precum si in tōtu scolele sustinente din fundu scolasticu aliu desfășinatul regimantu romanu I. — Apere domnii corespondenti caracterul confesionalu si scolelor impresa cu noi in acela comune, unde deca confesionalu nu voru tiene scoli correspundente legi, din lipsa midiușorului se va inrigi inspectorul comitatense de dotatiunea scolii comunale său de statu, ca-ci atunci cine va plati, acela va aduce si inventariu, de unde voru voi, si apoi in acestu casu întrăg' opiniunea publică română va fi pe langa susținerea scolelor confesionale; er' la reuniuni si asociunile literarie si școlastice curățu naționali, precum este si ceea a fostului regimantu romanu, se le dambu pac si semestrelor confesionali se nu o aruncam si acolo spre a impiedeca cursul institutiuniei si a ne face de risu strainitoru.

Preste intrebare, cumco in reunii are de a intra membrul respectiv de buna voia cu aplicare la obiectul prezentu amu trecutu, pentru cum a intrat cînza in institutiu militariu de graniță, si cum să dechiarat granitarii pentru stranieri fondul de montura in fundu scolasticu, si ore toti singuracii au votu acestă, e unu lucru superat, si inaltul regimă a concrenduit reprezentantii generale, de a decide preste modalitatea, cum se o spice acela fondu la scopul destinat, care este educatiunea poporului in fostele locuri granitare, care modalitate se si cuprinde in statutule sanctionate de Majestate si in normativul inventariului aprobat de reprezentantii generali din Septembrie a. c.

Că se incașă imburcatorul rezultato nu ve potu arata, dupa cum s'ră cuvenu intr-unu comitetu in majoritate româna. Causă e mai cu séma legă electorală, de carea astăzi in secușii luminează debă se ne fiu rusine inaintea Europei, care lege, că se nu potă esfi multi alegeri de naționalitate nemaghiari, sustine privilegiu de nobilitate, si virilitate pre langa tōla egalitățea de atate-ori acenziata, de si intr'altel privilegiile au inceputu. Ba precum se vede din proiectul ministeriale, privilegiul de nobilitate pentru alegeri se va sustine si pe venitoru pentru cei ce luu in prezent, sub pretecatu, ca legea nu voiesce se lipsescă pre nimere de drepturi avute, de si cum disei in atele lipsescă pre unii si alti;

b) ca români din comitat si au compusu fascia cu alegerile aceste unei comitatu centrale sub presedintia protop. gr. cat. din Clusiu, carele s'a pus in corespondintă cu subcomitetul format in cercurile alegerioare. Exemplu demn de imitati pentru români din alte comitate.

Adverzat, ca unii din membrii subcomitetelor nu au dezvoltata energia de ajunsu, d' alti merită tota laudă, cum e intre altii d. vice-protop. onor. Ioane Hosszu, parochulu Feieruldi D. Cosma, dd. protop. Iacobu Moga si Ludov. Simionu, D. Trombitasu si alti;

c) ca unii dintre maghiari din centrul au pacata cu comitetul centralu abu românilor la promovarea acestor, voindu se algea fratiesc diumatate romani si diumatate maghiari in facare cercuri. Aici amu se marturisesc, ca celu mai mare zelu si bunavointia a aratau in privința acestor d. jude primarui Paulu Macskási.

Pactul ince s'a estensu numai la partea su-

ajuta nici decatu! Cando déra poftescu că se i

lesse comitetul administrativ so-si aléga insă caracterul si inspectiunea scolarii, fiindca aici nu mai dōne confesiuni romane suntu bine reprezentate, nu dovedescu alta, decatu poftă de a supraviețua, de reinnoi cérta confesională, carea prin sancționarea statutelor din 1870 de sine a cadiuto, si intre 84 comunitati din fostul regimentu român singură grec-orientală din Hatieg pretendeau Extra-Wurst, ba toama unu ce imposibilu, ca-se dopsu § 37 al statutelor intr-o comună română granitarească numai o scolă se pote sustine, er' unde suntu dōne confesiuni, déca s'ră la caracterul confesională, o confesie majoritară pe localita ar' taia in dreptula autonomiei cesteia, — său in sensul normativelor ministeriale susu memorare, redieciandu dōne scoli, comitetul centralu ar' fi ocupat numai cu peractrare si re-solvinge singularităților unei situații confesiuni.

Déca reprezentantii generali ar' fi vîtu scoli confesionali, si a statorii ceva normative mai veros, tu pentru comunele mestecate, de sigur ar' fi intrebatu si pe respectivile ordinariate, precum a facutu regimantu in privința statutelor din 1864, candu acelu s'anu fostu asternutu acolo spre aproba, si a caror peractrari rezultatu era se fiu, ca remanendu caracterul confesionalu, fondul integrat se se imparta proportionat in confesiunile regimantului, si facare confesie so-si aplică parte sa spre scopul institutiuniei in cointelegeră cu comitetul granitarească de acă confesiune. Inse acădieu, si reprezentantii generali, primindu statutete, dupa cum se una dea dea sancționate; preste cestunile confesionala inca anu trecutu; la care a se reîntorce numai reprezentantii generali poftă fi irredipetabilă, er' nici decatu singuracii din unele comune, precum dicu corespondenti.

Nu ne inoidim, pre langa tōte aceste, ca on, comitetul administrativ, că organu execuțiva alu decisiunilor reprezentantii generali, dupa dispuse-țiunile energetice si pana acum contestate, pe basea legii, a statutelor sancționate si a normativului de inventariu, decisiunile reprezentantii pentru amplificare scolii presente int' o scola normală cu trei inventarii o va executa in celu mai scurtu timpu, er' redobandindu si regalele o scola reală sau gresiuza pentru acestu tenuito va fi numai la locul seu. —

Mai multi fosti granitari români din opidul Hatieg.

Din comitatul Clusiusului.

Domnule Redactor!

Că on, publicu ceterior alu pretilor dinariu "Gaz. Trans." se aiba cunoștința exactă despre rezultatul alegerilor membrilor români ali comitetului comitatense din comitatul Clusiusul, me grăbescu a te informa pre scutie despre starea lucrului. Debe inse se premiu

a) că asă imburcatorul rezultato nu ve potu arata, dupa cum s'ră cuvenu intr'unu comitetu in majoritate româna. Causă e mai cu séma legă electorală, de carea astăzi in secușii luminează debă se ne fiu rusine inaintea Europei, care lege, că se nu potă esfi multi alegeri de naționalitate nemaghiari, sustine privilegiu de nobilitate, si virilitate pre langa tōla egalitățea de atate-ori acenziata, de si intr'altel privilegiile au inceputu. Ba precum se vede din proiectul ministeriale, privilegiul de nobilitate pentru alegeri se va sustine si pe venitoru pentru cei ce luu in prezent, sub pretecatu, ca legea nu voiesce se lipsescă pre nimere de drepturi avute, de si cum disei in atele lipsescă pre unii si alti;

b) ca români din comitat si au compusu fascia cu alegerile aceste unei comitatu centrale sub presedintia protop. gr. cat. din Clusiu, carele s'a pus in corespondintă cu subcomitetul format in cercurile alegerioare. Exemplu demn de imitati pentru români din alte comitate.

Adverzat, ca unii din membrii subcomitetelor nu au dezvoltata energia de ajunsu, d' alti merită tota laudă, cum e intre altii d. vice-protop. onor. Ioane Hosszu, parochulu Feieruldi D. Cosma, dd. protop. Iacobu Moga si Ludov. Simionu, D. Trombitasu si alti;

c) ca unii dintre maghiari din centrul au pacata cu comitetul centralu abu românilor la promovarea acestor, voindu se algea fratiesc diumatate romani si diumatate maghiari in facare cercuri. Aici amu se marturisesc, ca celu mai mare zelu si bunavointia a aratau in privința acestor d. jude primarui Paulu Macskási.

perioră a comitatului, și în partea inferioară la cer-
cuhu Fratei, din cauza, că comitetul central română și s-a făcut tiparit și spesedat siedulele a-
legatorilor români, ca maghiarii întărește (f) cu con-
puneră siedulelor păcate, și împulu alegorilor
era foarte aproape.

Dore! că frati maghiari din cercuri nici alii
nu sunt înțept de pacatu facut*) de căi din
centru, ci au alese numai vreo cativă romani. Asia
cu privire la cercul Fratei s-a facut compromis
între maghiarii din centru, și între comitetul cen-
tral românior, dăr' maghiarii de acolo au vo-
luit se inselă pre români de acolo, ca ce au sters
pre români din consecnație facuta între români
și maghiari din centru. Astăzi observându-
români să împărți siedule de ale sale.

Numei maghiari din cercul Sărdulici s'au
aratata mai loiali facia cu români distinguinduse
in acestă d. Lászlo Ferencz. Nu potu lasă nea-
mențină nici aceea, ca d. Gyarmathy Zsigmond a
înduștiat în cercul Huedinului între unii alega-
tori maghiari, că se ajute cu voturile pre români,
si în urmă acesela s'au potut alege 5 români în
cercul acel.

Aceste premitențe le trebuu la epararea resul-
tatului alegorilor, carele și următoriști:

In cercul Geloului din 21 iugunii său alese

3 români.

Huedinului din 22	5
Sărdulici din 21	8
Milasului din 19	19
Mociului din 18	5
Teciei din 20	6
Siopterului din 22	10
Fratel din 18	17

Sumă: 73 români.

Din 73 aleși suntu deja verificati 57, 5 insi
nu se dovedescă, ca suntu corespunzătoare de a fi mem-
bri comitetului comitatense, dăr' pentru 11, insi,
caru abdisu (!? de căf!) se va face alegere nouă
suplenta.

Adaugându la cei aleși vre 15 virili, vomu
avé cam 80 români în comitetul comitatense si
azi mai bine de 5-6 parte, care numero, ori
cum, facia cu alte comitate, și cu impregurările in
cari ne aflam, nu și chiar de totu neîmbucă-
toriu, ca și chiară mirare, ca avem să aștept după
celu intripriște din partea orușor oficiali maghiari,
ca și banvoiaștă ușor'a mai susu inscriși — ne-
se pote negă facia cu români, totuși abusurile al-
torii facia cu noi debo se le marturisesc, precum
de exemplu aceea, ca în cercul Mociului din 18
alegori s'a facut cunoscută alegatorilor numai in
preșer' alegorii tardiu, și în acela Siopterului ju-
dele procesuale a culese cu forță (f) siedule ro-
manesci dela români, si le a împărțit maghiare
compuse de elu și parțit'a sa*).

Ajura s'a disu alegorilor din partea der-
gatorilor se mărgă la alegere numai alegorii celi
dupo fumuri, spunendu-se, ca acestia voru fi
ajunsu.

Afara de acestă din caușă privilegiului de a
legere alu nobilișor, cari în unele comune su fără
numerosi, asa disproportionu a urmatu, catu de
exemplu în cercul Geloului mai bine de diu-
mitate din intregu contingentul celor 503 alegatori
lu din 2 comune a Suciului și a Geloului cu
sumă de 306, între cari majoritatea o facu nobili
celi multi, între cari, precum mi se spune dora si
judanii ar fi scrisi in consecnație alegatorilor
din 1869*).

Dore! cauta se înregistru ticlosie facia cu
alegori din cestinu și din partea unui român,
carele fiindu prastu, în locu de a conduce turmă
sa cu ocasiunea alegorilor, siedule romană tra-
misse lui de catu subcomitetul române spre impar-
tire intre poporanii sei, lo a datu tōte neîmpăr-
tia in judeul procesuale, carele le a nemicuit,
si a împărțit siedule maghiare facute de partit'a
sa. Numele prestatul acestinu de astădatu lu tacu*)

*) Maghiarii uni cauta si cu argintul lui Iuda a
face pactari, dăr' cu tōte maiestriale, orunde voru a
castiga catu de pucinu terenu politice, insa lu facu,
nu că se se tinea de elu, ca ei ridu de sinceritate
si parl' a europeana, ci pentru a inselă mai cu
mară securitatea pu europeeni, ce tenea la cuventul
datu, martora e tōta istoria, de candu au venit
in Panonia — si totu li se mal crede! — R.

*) Judele procesuale, dēca a facutu potentia,
trebuiese redusu la ordine, ca alegorii suntu toti
liberi pe rotula loru. — R.

**) Esceare ar trebui tōte revindicate. — R.

*) Nar trebui cruciata, că se scimă pe vi-
toriu, de cine se ne ferimă, relatotu va mai re-

pentrucrea credu, ca fapt'a de mai susu a comis-
mai multu din prostia decătu din reutate.

Preste totu potetu dico, ca fratii maghiari din
comitatul Clujului, precum de alta data, asia si
acum au premersu altoru comitate cu excepția de
una mai multoșira loialitate facia cu români. Vomu
vede cu ce dreptate se vor arata si cu ocazie
alegorilor oficialilor comitatensi. (Fii securi, ca
cu cea că funea in sacu. — R.)

Incheiu eu ofătare, că atot-potentele Didei se
aduce data preste patri' nostru timpulu acelu de
aur, in care naționale confocătorie se nu mai fa-
zelose pe un'a facia cu alt'a, si prin urmare se nu
se nevoiesc purare a se sentiră înău pr'al alt'a
in drepturi, ci se se consideră că nesec sorori nu'n
pr'alta, ajutorandu improspătua in progresu si
cultura.

Primit destini'mi considerațione etc.

Responsula

ministrului ung. de instrucție la interpellanțe
dliu Babesiu in sedi. camerei reprezent. din 17

Decembrie 1871.

(Capetu)

La a dōu'a întrebare, prin care amu dorit
a afi, ca dlu-mřn. nu semte necesitate si urgen-
ția de a înființa școle medie si pentru cei de altă
limba — domnul ministru pre scurtu mi re-
spunde, ca numai atunci si acolo s'ar potu semti
obligatia a deschide școle medie noue, unde lipsesc
de totu școlele de statu, său unde cele existinți nu
ajungu pentru trebuintă. Eu, domnitoru, credu,
ca lipsa si trebuintă este evidentă, celi pecina in
privința școlelor reali lipsa este batătoara la ochi,
pentruca in întregă Ungaria si in partie banatice
nu eciste nici macaru o unică școală reală, in care
studiale s'ar mai propune si in altă var'a limbă
decătu ces maghiari! Dēca deci aici, într-o
punca, lipsa si trebuintă nu este pipabile si nu
se recunoscă, — unde insusi duu ministru n'fostu
in stare a cito macaru un'a școală reală, in care
s'ar dă instrucție si in altă limba decătu ces
maghiari, apoi eu nu mai sciu, cum si se felu se
fia atare lipsa, pentru că ea se se recunoscă! Eu re-
petu, ca — nu caucașu nici macaru una'scă reală
de statu si limbă nemaghiara de propunere.

Dicu asa dora si aici că si la prima' întrebare:
Dileu se ferescă pre ore-i naționale
suu naționalitate de astfelu de îngrijire pre cultură a sa
prin parintescul guberniu, precum este
îngrijirea guberniu maghiari de cultură popo-
laru nemaghiare din patria! (Scosintu in partea
dreptă). Eu reflectu pre onor. casu, se nu lăe
in gluma cuvințele mele. Asupra cestinu de na-
ționalitate, că cestinu de potere, — pote se incapă
si ironia; sunt de acela cari nu se voru supera
pentru acēstă: dăr' ea, cestinu de naționalitate,
ca cestinu de cultura, atatu este de serioză si
— importantă, incatu nu pote fi obiectu de gluma si de
siegă. Pentru ca, repetu si aici, care statu, nu
se îngrijesc de cultură popoară sale, acel'a n'are
vitoriu; existintu'l uit este de prisou; pentru ca
in diu'a de astădui cultură este unicula scopu si
unică basa, pre care si pentru care pote se ecisiti
una statu. (Adveru, — asa este!)

A bleuvotu duu ministru totu la acestu punct
a aminti si aceea, ca gimnasiul român din Bra-
sivou se dă subvențione din partea statului, tocmai
asia si gimnasiul surbescu din Neoplantei, dăr' cei
din Bejusianu din partea fondului reprezentanți.

Mi se impare, onor. casu, ca — cando este
verbă de spese trei milioane florini, pentru scopu
de instrucție publică, atunci — este o adever-
itate ironia a aminti aceea, ca Brasivou se dă
4000 fl., Neoplantei 8000 fl., Bejusianu 2—3000
florini, parte din bugetul terti, parte din fondul
reprezentanți. O totalu alta sprinjură si astăpu-
tatu eu din partea statului pentru acele siepte mi-
lione de cetățani nemaghiari si ari. Acea a-
mintire a diu ministru aderesso toca aceea: ce
eu amo observat in interpellanțe mea, cumca
adica pentru scopurile culturale ale popoară ne-
maghiare abia nou micu procent se folosește din
bugetul comunu. Eu in interpellanțe mea n'ame-
riva se dicu, si nici astă data nu dico, ca prin
intrebuitărla unei sume statu de mari numai pen-
tru cultură a unei naționalități, s'ar comite o ne-
drepitate; nu, ferescă Dōmene! nu voiu afrmă, ca 3

peti, i se pote crede la una ticlosu că acesta, care
poate gauri solidaritatea in soldul dusmanilor po-
litici. — R.

*) Esceare ar trebui tōte revindicate. — R.

*) Nar trebui cruciata, că se scimă pe vi-
toriu, de cine se ne ferimă, relatotu va mai re-

milioane suntu pr'e multu pentru scopurile de cul-
tura ale poporului de limbă maghiara; fia macaru
de trei ori atât, fia 9 milioane, său macaru si 30
de milioane: dăr' nedreptatea este, canda pentru
scopurile de cultura ale celorlalte popoare nemaghiare
se întriebutăție numai una micu procent! Si
acăstă este la ce amu dorit a strage aten-
tia onor. casu, acăstă este nedreptatea ce trebuie
se-si rebune contra patriei!

Pré bine mi este cunoscutu, onor. casu, ca
candu sunu popor, o nație se afi in posseștene
poteri, nu pr'i s'aduști a îngriji de interesele
celorlalte naționalități; atare nație este
asimila, este imbată de potere, si nu voiesc a
princeps, ca si recunosc drepturile altor'. Dăr' —
pentru Didei, domnilori! dora redeti, ca constela-
tunile politice nu este astfelin, incat potere ce o
posesti, sa asecure macaru pre 20—30 de ani;
ba ea, deaderul vorbindu, nu este secură nici
pentru trei dile (ilaritate). Cet' dăr' ea depinde
de la gratia noei personă, si — astădi acea
persoană — si se retraga grăita', sa' dusu potere
intăgră — Si totuca pentru aceea, pre catu
aveti potere in masă, nu treceți cu vedere, domi-
nilor, de a vi împlini cea mai sanctă deturăția
partis, carea se încadru in intreaga, ca scopurile de
cultura ale singurăcelor naționalități se pro-
moveze de o potrivă, că acelor' sa se intindă intru
asemenea modu, acelasi midiułoc de cultura.

La a 3 si a 4 intrebare pre stimulatul d. mini-
stru n'gasit cu cale a respondă de dreptul. Daa
mai multu s'au provocat la aceea, ca cestinu
dejă unele institute, in cari aspiranți la profesure
se prepară fară diferență de naționalitate. Dăr' eu
asă fi dorit, si amu si atinsu deaderul deputatul
in interpellanța mea, ca dlu ministru se ni fi arata-
tutu: pana inca catu a facutu si pre cei de na-
ționalitate nemaghiara partis la stipendiale de statu?
Astfel in cau mie mi este cunoscutu; n'amu
audita că macaru unul se se impărtăștu de
atare beneficiu.

Diu ministru că de deslușire a amintit si a-
ceea, ca de astfelu de stipendiu se impărtășiesc
cei demni să binemeritati. Dăr' aici apoi este cu-
riositatea, ca demni si binemeritati suntu pururea
numai aceia, pre care duu ministru si oménii sei ii
săi demni; si dintre ai nostri nu affi nici odată,
nici pre unul demnu. Si cumca esteasă, si cumca
si insusi duu ministru se dă a fi sentită acēstă,
dovada destul' este, ca-ci duu ministru aducându-si
amintie de concursu promite pe vitoriu publicarea
de concurse, pentru împărțirea stipendialor de
statu. Impărțirea prin concursu spre totu intem-
plare trebuie se multiamare mai multă. Dée pre
langa concursu s'ar mai observă si aceea, ca comi-
sionase ponderătoră se nu fi compusă de membri
numai de naționalitate si partis, atunci tare credu,
ca s'ar face multiamare generale. Asia dera in vitoriu,
candu astfelu se va pasi, atunci va poădă fi
vorba de multiamare; pentru prezente si trecutu
inse, după insusi recunoscintu' duu ministru, nim-
nu poădă se multiamare.

In cau universității Clujului, duu ministru
a binovoit a dă acesă deslușire, cumca §§ 18
si 19 ai articolului de legă 44 din an. 1868, nu
lu obligea a luă in considerație limbă naționale
romane. Asia se vedea, ca duu ministru puse totu
pondul pre acel §§ de lege.

Ea inse mi permis a reflectă pre duu ministru,
ca acelă dispuștuni legal nu eschidu séu nu opresca
pre guberniu si pre delegațione de a se in-
grigi de cultură mai înaltă a popoară in pro-
priu'l ora limbă; acelă dispuștuni nu opresca că
duu ministru in proiectul seu de organizare a uni-
versității se propuna respectăre după curinția a
limbei romane. Dăr' duu ministru nu promite de
feliu atare propunere, ci dice numai, ca substanțe-
duse proiectul seu casel, va depinde de delă intellec-
tualism casel a dispune in acēstă privință.

Candu unu ministru depune pre măsă legisla-
tunie unu proiect de lege, atunci maioritatea gu-
vernului din cuprinșul acelui proiect dejă scă-
ciu guberniu ce doresc a se votă si ce nu. Eu
deci tocam pentru acēstă asă fi dorit, si credu
cu totu dreptul, că duu ministru in proiectul seu
mai facutu proponeri in acēstă privință; ba si
mai multu asă fi astepat, acesa adica, că duu mi-
nistru sici in casa se-si vr̄ redică vocea pentru
de a rată, cumca astfelul de propuneri suntu neape-
ratu necesari. Ca-ci, domnilori, ori cum no vomu
socotii despre maioritatea compunantă a na-
ționalităților transilvane, ca dă tieri cel mai multi
operatori si portă cele mai multe sarcini publice;
trebuie deci îngrijite de cultură ei, dēca este că
ea se iubescă si se apere constituitnea si patria.
De multe ori amu audiu afirmandu, ca Un-

